

Nederland na de crisis

Perspectief voor en door de samenleving

De COVID-19 pandemie heeft ons land hard geraakt. Naast het bestrijden van het virus in het hier en nu, is de periode ná de coronacrisis ook voorbereid. Om beter uit de crisis te komen, heeft de Rijksoverheid de afgelopen maanden ideeën voor herstel en vernieuwing uit de samenleving opgehaald.

Inwoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven, wetenschappers, bestuurders en beleidsmakers werkten samen aan een perspectief voor hoe Nederland kan herstellen en vernieuwen na de coronacrisis. In een brede dialoog deelden Nederlanders wat door de coronacrisis voor hen in de knel is gekomen, welke kansen zijn ontstaan en wat er nodig is om na de coronacrisis te herstellen. Op het platform www.watisjouwidee.nl werden ideeën en uitkomsten continu gedeeld. De ideeën zijn bedoeld om problemen het hoofd te bieden, inspireren om te veranderen en motiveren om te vernieuwen. In de gesprekken werden zaadjes gepland, wensen uitgesproken en vervolgacties afgesproken.

De opbrengst van de dialoog is samengevoegd met de uitkomsten van gesprekken met stakeholders binnen en buiten de overheid. Adviezen van planbureaus, academici, bedrijven, maatschappelijke organisaties en (lokale) overheden speelden daar een grote rol in. Twee conclusies komen sterk naar voren. Dat we het Nederland na de crisis niet vorm kunnen geven zonder verdere dialoog met de samenleving. En dat we over domeinen heen moeten denken en samenwerken. Net zoals het coronavirus zich niet aan grenzen houdt, is er in het Nederland na de crisis ook een brede blik nodig. De volgende zes thema's voor het Nederland na de crisis.

1. Er is behoefte aan aandacht voor **nieuwe ongelijkheden**. Bestaande verschillen zijn uitvergroot door de crisis, denk aan verschillen tussen generaties, regio's en tussen mensen die wel of niet zzp'er of gevaccineerd zijn. Deelnemers aan de dialoog spreken van 'winnaars en verliezers' en er zijn zorgen over een toenemende tweedeling in de samenleving.
2. De coronacrisis laat volgens Nederlanders ook zien dat nu de tijd is voor **duurzaam economisch herstel**. Zoals corona actief werd aangepakt, zou de klimaatcrisis ook sneller en concreter kunnen worden aangepakt. Daarbij spelen bekende dilemma's een rol: welke invloed hebben groenere keuzes op het bedrijfsleven dat hard is geraakt? En hoe rijmt het met bijvoorbeeld de wens om na corona veel te reizen? Er is behoefte aan een scherper maatschappelijk debat en een overheid die regisseert op dit onderwerp.
3. **Gezonde mensen in een groene leefomgeving** zijn zich ervan bewust dat we de rust en flexibiliteit ook ná corona kunnen vasthouden. Deelnemers voelen zich aangemoedigd om een gezondere leefstijl aan te houden en de Nederlandse natuur te ontdekken. De samenleving kan meer ingericht worden op het ondersteunen van een gezonde leefstijl, verbeteren van kwaliteit en leefbaarheid in woongebieden en een groene leefomgeving.
4. De **sociale en mentale veerkracht van de samenleving** is duidelijk naar voren gekomen in coronatijd. Mensen snakken naar ontspanning, ontmoeting en vrijheid. Denk aan bijvoorbeeld ondersteuning in het ontmoeten tussen bubbels, herdenking en een inhaalslag. Er is behoefte om (lokaal) aan de slag te gaan om die solidariteit van het begin van de coronacrisis vast te houden.
5. **Het nieuwe werken en leven in een blended samenleving** kent kansen (bijvoorbeeld in werk-privé balans, spreiding mobiliteit en flexibiliteit werknemers) en uitdagingen (behoefte aan fysiek contact). Deelnemers aan de dialoog hebben behoefte aan duidelijke afspraken en maatwerk tussen werkgever en werknemer, overheid en maatschappelijke partners. Voor de *blended* samenleving waarbij online en offline dienstverlening complementair zijn aan elkaar is digitale infrastructuur en beveiliging van datacommunicatie nodig.
6. Deelnemers aan de dialoog vragen om meer nabijheid van de overheid, inspraak van burgers, gelijke behandeling en inclusiviteit. Deelnemers roepen op om te werken aan betere **bestuurlijke verhoudingen en inclusieve besluitvorming**, ook ter voorbereiding op andere crises.

De bevindingen uit het dialoogtraject zijn begin juli aan de Tweede Kamer [aangeboden](#).

'Nederland na de crisis' is een initiatief van de Rijksoverheid met betrokkenheid van het RIVM, de VNG en IPO en planbureaus SCP, PBL en CPB. De komende periode nodigt Directoraat-Generaal Samenleving en COVID-19 (DGSC-19) beslissers in Nederland uit om te reflecteren op de inzichten en samen stappen te zetten om deze vraagstukken aan te pakken.

Dinsdag 27 juli jl. spraken Jolande Sap en Patricia Heijdenrijk met Henk Soorsma (*directeur Strategie en Kennis, DGSC-19*) over de domeinoverstijgende thema's voor herstel en vernieuwing. In dit gesprek werden met name de thema's nieuwe ongelijkheden (*ook wel een vergrootglas op bestaande ongelijkheden*), sociale en mentale veerkracht van de samenleving en gezonde mensen in een groene leefomgeving besproken. Op de genoemde thema's wordt gewerkt aan herstelplannen welke dit najaar worden gepresenteerd. FvG is gevraagd mee te denken over de aanpak van deze opgaven.

